

Sant Domingo

Sant Pere de Riudebitlles

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Llera del riu de Bitlles
Emplaçament En el lloc conegut com partida de Sant Domènec

Coordenades:

Latitud: 41.45398
Longitud: 1.70658
UTM Est (X): 391970
UTM Nord (Y): 4589962

Classificació

Número de fitxa 08232 - 108
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval Modern Renaixement Popular
Segle XV-XVII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Les rierades han rebaixat de forma espectacular el llit del riu, emportant-se al seu pas la construcció, la qual històricament sempre s'ha trobat en estat precari. Avui, la vegetació ha engolit de forma inexorable les poques restes d'aquesta ermita semi-rupestre.

Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: POUM 12/05/2012
Accés Díficil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Titular: Agència Catalana de l'Aigua. Generalitat de Catalunya, Pça. Sant Jaume 08002 Barcelona
Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA - J.M. Huélamo
Data de registre de la fitxa: dl., 07/06/1999 - 02:00

Descripció

De la vella capella, poca cosa en queda però existeix la informació que a l'hivern es veuen les seves escasses restes entre la vegetació. Per informació oral i per les fotografies es pot veure que es tractava d'una petita ermita semi - excavada a l'argila, amb coberta de volta de mig punt (pintada de vermell) i porta amb llinda recta. El paviment era de calç i a sota hi havia una capa de preparació de pedres. Cardús (1936) informa que s'hi va recollir una làpida que portava la data de 1472. Les successives rierades del Bitlles van anar transformant el paisatge, deixant pràcticament inaccessibles les escasses restes, que resten amagades per la densa vegetació. A més, l'excavació de les terrasses en els moments de màxim cabal del riu ha convertit l'antic lloc en un niu penjat dalt de la terrassa actual a la marge dreta del riu. De l'antiga font de Sant Domingo tan sols en queda un vessament incontrolat d'aigua al costat de l'ermita. La imatge de l'any 1934 (del senyor Arnan) i les que dels anys 70 i 80 ens proporciona l'arxiu Gavin són els documents més recents d'aquest lloc.

Observacions:

Sant Domènec, la festivitat del qual es celebra el 4 de agost va ser el fundador de l'ordre de frares predicadors o dominics i creador de l'oració del Sant Rosari. A Barcelona, i al claustre de l'antic convent de Santa Caterina va existir el pou de Sant Domènec, on el dia del sant la gent anava a agafar aigua. Cremat el convent, la devoció va passar a les monges de Montsió, i el pou miraculós va quedar sota l'actual mercat de Santa Caterina (AMADES, 1985, IV: 728 i s.). Sant Domènec era patró de l'aigua, segons la veu popular, i el tenien per advocat alguns oficis dels que empraven molta aigua per a llur feina: com el dels paperaires, que tenien establerts llurs molins a la conca del riu Anoia. Així, el dia en que es commemorava el sant era costum en molts llocs, que els moliners de paper, per tal d'assegurar que el molí no rodaria per cap motiu, lligaren amb cordes i cadenes les rodes que prenién l'aigua (AMADES, 1985, IV: 738).

Història

No se sap amb exactitud ni la advocació primera de la antiga capella de Sant Domingo a Sant Pere, ni la data de la seva edificació. Potser aquesta petita construcció rupestre estaria dedicada en un primer moment a un altre sant. Per la seva ubicació al marge dret de la riera, exposada a les freqüents crescudes de la llera del Riudebitlles, la capella ha sofert diversos accidents que l'han deixat en estat de ruïna. Sabem, per la documentació descriptiva de l'interior de l'església (Arxiu particular de Fina Arnan Vallès) que la família de Mora va ser propietària d'aquesta capella al menys durant més de dos segles. A l'arxiu de Cal Ròmul, propietat de la família Torrents, existeixen documents que parlen de la seva administració, així se sap que al 1734, el Marquès de Llió com a propietari d'aquesta capella, pagà una llàntia a Salvador Borrell, courer. Una nota de despeses sense data ens parla del pagament al fuster Pere Rovira per la fabricació d'unes portes i el traginer encarregat de dur-les a la capella. Encara que no hi hagi data en aquest escrit, sabem de l'existència a Sant Pere d'un fuster amb el mateix nom, originari de Capellades i resident el 1711 a Sant Pere que fa obres en el molí draper (MADURELL, 1975, II: 824). Del 20 de febrer de 1736, data un conveni (que regula misses, almoines, etc) entre Joan Sunyer, prior de Sant Pere i Josep de Mora sobre la capella de Sant Domingo a les Quatre Canals. Diu que Domingo de Mora, avi de Josep de Mora i Catà, va manar edificar la capella (s'ha de tenir present que el nom de pila del marquès coincideix amb el del sant) i que el

seu nét volia que s'hi fes missa. La capella no parava de construir-se, probablement per les freqüents riuades, així, el 2 setembre de 1740, i una vegada conclosa la festa d'aquell any, encara s'hi fan obres al petit temple. Dos anys després, el juliol de 1742, ja devien haver acabat, i es va poder celebrar l'ofici religiós a la nova construcció. El 25 d'abril de 1757, Miquel Llucià, paperer de Riudebitlles apareix com administrador de la capella la qual es troba al lloc de les "Quatre Canals". El Marquès de Llió, que en seguia sent el propietari, li donà les almoines perquè les fes servir per arranjar-la. Vint-i-cinc anys després, al novembre del 1772, la capella havia tornat a patir nous deterioraments. Aquest fet es dedueix de l'escrit posterior a una visita pastoral del bisbe Climent, el qual "vió que la ermita de Santo Domingo no estava decente y mandó al prior Plàcido Nadal no se dijese misa en ella". El mateix dia de la festa de Sant Domènec, el 4 d'agost de 1792 el mateix prior, Plàcid Nadal, en resposta a una carta de la marquesa d'Olzinelles diu que la capella està en molt mal estat per ser "massa angustiat y estret lo lloch, y se auria de comprar terreno; ab quals circunstancias millor fora ferla de nou en altre paratge mes cómodo". Al 1936, Cardús la descriu en un estat bastant descoratjador, així, escriu que "ha desaparegut la meitat de la capella, excavada a la timba, i el camí que hi portava". Sabem que poc abans de la guerra civil del 1936, s'havien iniciat els treballs de fonamentació d'una nova capella en terrenys de Cal Rafeques aproximadament a sobre del lloc de la capella vella. La guerra va aturar la construcció i també va fer desaparèixer una tradició. En un document conservat a l'arxiu particular de Fina Arnau Vallès, acompanyat d'una fotografia datada l'any 1934, el senyor Arnau descriu l'antiga capella: "Mireu-la en aquesta bella vista. Ella ens parla d'una antiga tradició de més de tres centúries en que els nostres abans-passats hi celebraven totes les festes més populars de l'any. Un dels més típics aplecs, el dia 4 d'agost, diada del seu patró Sant Domènec". Sabem, segons informació de Josep Arnau, transcrita per Joan Cuscó i Clarasó (1989: 91), que l'any 1937 encara se celebrava l'aplec de Sant Domingo i en ell s'havia ballat, antigament, una variant del "ball pla", pròpia de la comarca.

Bibliografia

BRASO, Miquel. El ball de Bastons. a MAI ENRERA. Butlletí del Club excursionista de Gràcia. Gener-Febrer 1938. núm. 144. Any XIV. Impremta Torres. Barcelona. Pp.: 5-9. COROMINES, Joan (1996). ONOMASTICON CATALONIAE. Els noms de lloc i noms de persona de totes les terres de llengua catalana. Barcelona. Curial edicions catalanes. Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona "La Caixa" 7 vols. CUSCÓ I CLARASÓ, Joan (1989) El Ball Pla. Vilafranca del Penedès. Edit. Caixa Penedès. GAVÍN, J.M. (1981) "Inventari d'esglésies. Alt Penedès-Baix Penedès-Garraf", Artestudi edicions, Arxiu Gavín. Arxiu de cal Ròmul, família torrent Arxiu de Fina Arnau Vallès Informació oral de Pere Marra (juny 1999).

